

مقایسه سبک‌های اسنادی، شادکامی و عزت‌نفس در زنان شاغل و خانه‌دار

مژگان خدارحمی^۱، دکتر زهره صادقی افجه^۲، دکتر احمد احمدی قوزلوجه^۳

۱. کارشناس ارشد، گروه روان‌شناسی، واحد ورامین - پیشوا، دانشگاه آزاد اسلامی، ورامین، ایران.

۲. گروه روان‌شناسی، واحد ورامین - پیشوا، دانشگاه آزاد اسلامی، ورامین، ایران. (نویسنده مسئول).

۳. گروه روان‌شناسی، واحد ورامین - پیشوا، دانشگاه آزاد اسلامی، ورامین، ایران

مجله پیشرفت‌های نوین در علوم رفتاری، دوره پنجم، شماره چهل و پنجم، تیرماه ۱۳۹۹، صفحات ۲۵-۳۷

چکیده

با توجه به نقش مهم زنان در جامعه و خانواده، این مطالعه به منظور مقایسه سبک‌های اسنادی، شادکامی و عزت‌نفس در زنان شاغل و خانه‌دار انجام شده است. روش تحقیق از نوع علی - مقایسه‌ای بود. در این پژوهش ۱۲۰ نفر مراجعه‌کننده به سرای محله منطقه ۳ شهر تهران در سال ۱۳۹۷ به صورت نمونه‌گیری در دسترس انتخاب شدند. این تعداد عبارت بودند از زنان شاغل (۶۰ نفر) و زنان خانه‌دار (۶۰ نفر). این زنان با استفاده از پرسشنامه‌های سبک‌های اسنادی پیترسون، سیمل، ون بی‌یر، آبرامسون، متالسکی و سلیگمن (۱۹۸۲)، و شادکامی آکسفورد هیل و آرگیل (۲۰۰۲) و عزت‌نفس روزنبرگ (۱۹۶۵) بررسی شدند. داده‌های جمع‌آوری شده با استفاده از تحلیل واریانس چندمتغیره تجزیه و تحلیل شدند. نتایج به دست آمده از تحلیل نشان می‌دهد بین زنان شاغل و خانه‌دار از نظر متغیرهای شادکامی و عزت‌نفس تفاوت معنی‌دار وجود داشت. در حالی که بین زنان شاغل و خانه‌دار از نظر سبک‌های اسنادی تفاوت معنی‌داری وجود نداشت. بر این اساس، شادکامی و عزت‌نفس در زنان شاغل میانگین بالاتری داشتند. نتایج حاصل از این پژوهش نشان می‌دهد وضعیت اشتغال در زنان می‌تواند با شادکامی و عزت‌نفس رابطه داشته باشد.

واژه‌های کلیدی: سبک‌های اسنادی، شادکامی، عزت‌نفس.

مجله پیشرفت‌های نوین در علوم رفتاری، دوره پنجم، شماره چهل و پنجم، تیرماه ۱۳۹۹

مقدمه

زنان دامنه فعالیت خود را از محدوده خانه فراتر می‌برند و به نظام‌های شغلی می‌پیوندند. پیوستن آن‌ها در جامعه تغییراتی در نقش‌های سنتی زنان ایجاد کرده است و این جنبه دیگر از اجتماعی شدن است. اشتغال جنبه دیگری از فرآیند اجتماعی شدن است. این فرآیند برای مردان پذیرفته شده است و گویا در طول تاریخ کار بیرون را برای مردان ثبت کرده‌اند که دستمزد حاصل از آن در راه رفاه زن و فرزندان مصرف می‌شود. امروزه دیدگاه زنان و مردان درباره مفهوم خود نیز تغییر کرده است. همچنین ایده‌های آن‌ها درباره نقش‌های سنتی زنان و مردان تغییر پیدا کرده است. مشکلات اقتصادی و تغییر در انتظارات خانواده‌ها از زندگی، درآمد بیشتر را برای بقای خانواده‌ها ضروری ساخته است. امروزه در اغلب کشورها سبک زندگی از خانواده‌ای با یک نان‌آور، به سمت خانواده‌ای با دو نفر شاغل تغییر کرده به گونه‌ای که زوج‌های هر دوشاغل تعداد زیادی از زوج‌ها را تشکیل می‌دهند (خضری و ارجمند سیاهپوش، ۱۳۹۳). یکی از متغیرهای مهم در زندگی شغلی افراد سبک‌های اسنادی آنان است به طوری که سبک‌های اسنادی^۱ می‌تواند نقشی تعیین‌کننده در تجربه مشکلات و تجربیات خوشایند و ناخوشایند افراد شاغل باشد (فرشباغ و معبودی، ۱۳۹۵).

افراد هنگام مواجهه با حوادث مختلف از خود می‌پرسند که چرا؟ و پاسخ یا تغییری که از واقعه دارند بر انتظارات آن‌ها و نحوه واکنش و عمل بعدی آن‌ها تأثیر می‌گذارد. این تبیین حول سه محور درونی/بیرونی بودن (منبع)، پایدار/ناپایدار (پایداری) و خاص/کلی (کنترل‌پذیری) قرار می‌گیرند در بدترین حالت، فرد شکست را به عوامل درونی، پایدار در طول زمان و به کلی مانند توانایی نسبت می‌دهد و برعکس در شرایط پیروزی یا موفقیت عوامل بیرونی، ناپایدار و خاص را مانند شانس علت می‌داند. در چنین حالتی که پس از تجارب مکرر شکست غیرقابل کنترل اتفاق می‌افتد، یادگیری جدیدی برای فرد شکل می‌گیرد که سلیگمن^۲ آن را درماندگی آموخته شده^۳ می‌نامد. این یادگیری به طور فعال در انتظار و واکنش او برای عمل بعدی اثر می‌کند به گونه‌ای که او معقولانه شرایط سخت را می‌پذیرد و هیچ تلاشی برای رهایی نمی‌کند؛ حتی یادگیری‌های بعدی او نیز با شکست مواجهه می‌شود (بهارلو، صباحی و رفیعی، ۱۳۹۶).

پیشینه فرهنگی، وضعیت اشتغال و توانایی مقابله‌ای در زنان می‌تواند بر شادکامی آن‌ها تأثیرگذار باشد. لذا زنانی که از وضعیت شغلی مناسبی نسبت به زنان فاقد شغل بیرون از خانه، از شادکامی بیشتری برخوردار هستند (مندونکا، شیریواستاوا و پیئتسچینگ^۴، ۲۰۱۸). شادکامی^۵ یکی از مؤلفه‌های کیفیت زندگی و رفاه ذهنی است که آرزوی دیرینه و همیشگی هر انسانی بوده و هست. همه تلاش انسان‌ها در اعصار و در همه دوره‌های زندگی برای رسیدن به این مقوله ریشه‌ای و نهادی صورت گرفته است (آخوندفیض و ذکائی، ۱۳۹۵). شادکامی یکی از خلقیات اساسی در زندگی فرد است و نقش مهمی در چارچوب حیات روانی و اجتماعی او بازی می‌کند. شادکامی عبارت از چگونگی داوری فردی درباره نحوه گذران زندگی است، این نوع داوری متأثر از ادراکات شخصی فرد و تجربه

1. attributional styles

2. Seligman

3. learned helplessness

4. Mendonca, Shrivastava & Pietschnig

5. happiness

احساسات و عواطف مثبت است که بر سبک تبیین، قضاوت و تصمیم گیری او اثر می گذارد. شادکامی احساس رضایتمندی از زندگی و فقدان عواطف منفی همچون افسردگی و لذت بردن از وقایع است که از علل تأثیرگذار بر برقراری اصول بهداشت روانی و خوشبختی است و بر فضای شناختی و رشد آن اثر می گذارد. شادکامی یکی از ابعاد اصلی تجربه بوده و معمولاً در پی ایجاد پاسخ های مطلوب است که کارکرد مناسبی به جای می گذارند (سلیگمن^۱، ۲۰۰۳؛ به نقل از حسینی نثار و شب افروزان، ۱۳۹۵).

از طرفی اشتغال زنان باعث بالا رفتن عزت نفس، استقلال مالی و داشتن شرایط بهتر روحی، روانی و عاطفی و نیز داشتن آگاهی های بالای اجتماعی می شود (حیاتی و شریفی، ۱۳۹۵). عزت نفس خوب داشتن؛ یعنی از توانایی ها و ضعف های خودآگاهی داشتن و خود را با آنچه با ارزش تر است پذیرفتن مسئولیت های خود را به عهده گرفتن، خود را تأیید کردن، به نیازهای خود پاسخ دادن، هدف هایی داشتن و برای نیل به آن ها راه هایی را برگزیدن است (منصف، حسین نژاد، عیدی و شعبانی بهار، ۱۳۹۴). عزت نفس نشانه ای از سلامت روان فرد است که به عنوان یک دارایی ارزشمند شخصی می تواند کیفیت زندگی در افراد را پیش بینی کند (اکلند، باکستروم و هانسون^۲، ۲۰۱۸). عزت نفس به عنوان هسته مرکزی، ساختارهای روانشناختی فرد را چون سپر محافظ در برابر اضطراب محافظت نموده، آسایش خاطر وی را فراهم می آورد. عزت نفس پایین به عنوان یک عامل در رشد اختلالات روانشناختی و جسمانی در افراد ظاهر می شود (سمینک^۳ و همکاران، ۲۰۱۸). بر اساس جستجوهای پژوهشگر، در پیشینه پژوهش در داخل و خارج کشور، تاکنون پژوهشی پیرامون تعیین تفاوت سبک های اسنادی، شادکامی و عزت نفس در زنان شاغل و خانه دار انجام نگرفته است. لذا بر اساس آنچه گفته شد سوال پژوهش این است، که آیا بین سبک های اسنادی، شادکامی و عزت نفس در زنان شاغل و خانه دار تفاوت وجود دارد؟

روش پژوهش

از نظر هدف، کاربردی و از نظر نوع داده ها، کمی است. همچنین از نظر روش اجرا از دسته تحقیقات علی-مقایسه ای است. جامعه آماری پژوهش شامل دو گروه بودند. گروه اول زنان شاغل و گروه دوم زنان خانه دار مراجعه کننده به سرای محله (درب دوم، داودیه، علم صنعت، ونک، زرکنده، رستم آباد اختیاریه، کاووسیه، امانیه، قلهک و قبا) منطقه ۳ شهر تهران در سال ۱۳۹۷ بودند. از آنجایی که در تحقیقات علی مقایسه ای حجم هر گروه ۳۰ نفر پیشنهاد شده است (دلاور، ۱۳۹۶)، در این پژوهش به «روش نمونه گیری در دسترس» و برای تعمیم پذیری بیشتر نتایج حجم هر دو گروه ۶۰ زن انتخاب شد و در مجموع ۱۲۰ نفر وارد پژوهش شدند. به این صورت ۶۰ نفر زن شاغل و ۶۰ نفر زنان خانه دار به عنوان افراد نمونه انتخاب شدند و بر اساس بر اساس سن و تحصیلات همتا و هماهنگ شدند. جهت تجزیه و تحلیل داده ها در سطح توصیفی و استنباطی عمل شد. در سطح آمار استنباطی جهت بررسی تفاوت متغیرها بین دو گروه از تحلیل واریانس چندمتغیره استفاده شد. ابزار تجزیه و تحلیل داده ها نرم افزار SPSS نسخه ۲۴ بود.

1. Seligman

2. Eklund, Bäckström & Hansson

3. Smink

ابزار پژوهش

پرسشنامه سبک های اسنادی^۱ (ASQ) پیترسون^۲ و همکاران (۱۹۸۲): در این پرسشنامه آزمودنی در مورد هر موقعیت با ۴ سوال روبه رو و از وی خواسته می شود که تصور کند در آن واقعه است. سپس اولین سوال مطرح می شود که در مورد عمده ترین علت واقعه است. از این سوال در نمره گذاری پرسشنامه استفاده نمی شود. ترتیب توالی ۳ سوال بعدی برای همه موقعیت ها یکسان است و ابعاد اسنادهای علی را می سنجد. بر این اساس، سوال دوم برای هر موقعیت، بعد درونی یا بیرونی بودن الگوی اسنادی، سوال برای موقعیت بعد پایداری در برابر ناپایداری الگوی اسنادی و سوال چهارم هر موقعیت، بعد کلی در برابر اختصاصی الگوی اسنادی را می سنجد. این پرسشنامه از ۱۲ موقعیت و دو مؤلفه موقعیت های مثبت (موقعیت های ۲، ۴، ۵، ۷، ۸ و ۱۱) شامل شش خرده مؤلفه بعد درونی/بیرونی بودن با سوالات ۶، ۱۴، ۱۸، ۲۶، ۳۰ و ۴۲، پایدار/ناپایدار با سوالات ۷، ۱۵، ۱۹، ۲۷، ۳۱ و ۴۳، خاص/کلی با سوالات ۸، ۱۶، ۲۰، ۲۸، ۳۲ و ۴۴ و موقعیت های منفی (موقعیت های ۱، ۳، ۶، ۹، ۱۰ و ۱۲) شامل شش خرده مؤلفه بعد درونی/بیرونی بودن با سوالات ۲، ۱۰، ۲۲، ۳۴، ۳۸ و ۴۶، پایدار/ناپایدار با سوالات ۳، ۱۱، ۲۳، ۳۵، ۳۹ و ۴۷، خاص/کلی با سوالات ۴، ۱۲، ۲۴، ۳۶، ۴۰ و ۴۸ را اندازه گیری می کند. برای هر کدام از وقایع مثبت، گزینه ۱ پایین ترین یا بدترین نمره و گزینه ۷ بالاترین یا بهترین نمره است. در مقابل برای موقعیت های منفی گزینه ۱ بهترین نمره و گزینه ۷ بدترین نمره است. برای همه وقایع مثبت بالاترین نمره ۲۱ و پایین ترین نمره ۳ است (هر موقعیت شامل ۳ سوال است). در یک پژوهش ضرایب آلفای کرونباخ برای موقعیت های مثبت شامل بعد درونی/بیرونی بودن ۰/۶۵، پایدار/ناپایدار ۰/۷۷، خاص/کلی ۰/۶۴ و موقعیت های منفی شامل بعد درونی/بیرونی بودن ۰/۶۶، پایدار/ناپایدار ۰/۷۲، خاص/کلی ۰/۶۷ به دست آمده است (هاشمی چلیچه، هاشمی و نقش، ۱۳۹۷). در پژوهش حاضر آلفای کرونباخ ۰/۸۶ به دست آمد.

پرسشنامه شادکامی آکسفورد^۳ (OHQ) هیل و آرگیل^۴ (۲۰۰۲): این پرسشنامه شامل ۲۹ سوال است که ۵ مؤلفه رضایت از زندگی با سوالات ۱، ۲، ۳، ۵، ۶، ۸، ۲۴ و ۲۶، حرمت خود با سوالات ۴، ۱۰، ۱۱، ۱۵، ۲۰، ۲۱ و ۲۳، بهزیستی فاعلی با سوالات ۱۲، ۱۶، ۱۸، ۱۹ و ۲۹، رضایت خاطر با سوالات ۷، ۹، ۱۷ و ۲۳ و خلق مثبت با سوالات ۲۲، ۲۷ و ۲۸ را اندازه گیری می کند (صلیبی و درّی، ۱۳۹۷). نمره گذاری پرسشنامه در طیف لیکرت ۴ درجه ای است به این صورت که به سوالات اعداد صفر، ۱، ۲ و ۳ تعلق می گیرد. پایایی پرسشنامه برای رضایت از زندگی ۰/۸۲، حرمت خود ۰/۷۹، بهزیستی فاعلی ۰/۸۷، رضایت خاطر ۰/۸۳، خلق مثبت ۰/۸۲ و کل سوالات ۰/۸۵ به دست آمده است (شهسوار، غفاری و مختوم نژاد، ۱۳۹۷). روایی همزمان با ضریب ۰/۴۳ گزارش شده است (پورشریفی و همکاران، ۱۳۹۱). در خارج کشور نیز ویژگی های روانسنجی پرسشنامه شادکامی مورد بررسی قرار گرفته است. نتایج روایی سازه نشان داده است که ضرایب همبستگی بین مؤلفه های پرسشنامه با نمره کل بین ۰/۵۸ تا ۰/۶۵ و معنی دار در سطح

1. Attribution Style Questionnaire (ASQ)

2. Peterson

3. oxford happiness questionnaire (OHQ)

4. Hills & Argyle

۰/۰۱ به دست آمده است (ریمولو و بهاولکر^۱، ۲۰۱۷). در یک پژوهش دیگر، نیز برای بررسی همسانی درونی پرسشنامه از ضریب آلفای کرونباخ استفاده شده است که ضریب آلفای کرونباخ کل سوالات ۰/۸۹ به دست آمده است (چای، لی، یی، لی و لین^۲، ۲۰۱۹). در پژوهش حاضر آلفای کرونباخ ۰/۹۰ به دست آمد.

پرسشنامه عزت نفس (RSES) روزنبرگ^۳ (۱۹۶۵): این پرسشنامه شامل ۱۰ سوال و دو مؤلفه صلاحیت شخصی با سوالات ۴، ۵، ۷، ۸، ۹ و ۱۰ و رضامندی از خود با سوالات ۱، ۲، ۳ و ۶ را اندازه گیری می کند. نمره گذاری پرسشنامه در طیف لیکرت ۴ درجه ای است به این صورت که کاملاً موافقم ۴ نمره، موافقم ۳ نمره، مخالفم ۲ نمره و کاملاً مخالفم ۱ نمره تعلق می گیرد (ناش، لیا، داویس و یوگسواران^۴، ۲۰۱۸). در یک پژوهش برای بررسی همسانی درونی پرسشنامه از ضریب آلفای کرونباخ استفاده شده است که ضریب آلفای کرونباخ کل سوالات ۰/۸۹ گزارش شده است (احراری، نجفی و محمدی فر، ۱۳۹۷). همچنین در یک پژوهش دیگر پایایی پرسشنامه را از طریق روش آلفای کرونباخ ۰/۶۹، بازآزمایی ۰/۷۸ و دونیمه کردن ۰/۶۸ به دست آمده است (نصیری، نصیری و بخشی پور رودسری، ۱۳۹۳). در خارج از کشور نیز ویژگی های روانسنجی پرسشنامه بررسی و پایایی با آلفای کرونباخ ۰/۸۹ محاسبه شده است (ورابل، زیگلر و سوتهارد، ۲۰۱۸). روایی همگرایی پرسشنامه با استفاده از پرسشنامه حمایت اجتماعی زیمت و همکاران (۱۹۶۵) ضریب همبستگی ۰/۴۷ و معنی داری در سطح ۰/۰۱ به دست آمده است (لی، هان، وانگ و چنگ^۵، ۲۰۱۸). پایایی پرسشنامه با ضریب آلفای کرونباخ ۰/۸۶ گزارش شده است که نشان دهنده پایایی مناسب پرسشنامه است (ماریکوتویو، پاینه و لیسکو^۶، ۲۰۱۹). همچنین در یک پژوهش دیگر پایایی پرسشنامه با ضریب آلفای کرونباخ ۰/۸۴ به دست آمده است (آدامسون، اوزنس، بایلی و تاجاننوریا، ۲۰۱۹). در پژوهش حاضر آلفای کرونباخ ۰/۹۱ به دست آمد.

یافته ها

توصیف ویژگی های جمعیت شناختی نشان داد که در گروه شاغل ۱۶ نفر (۲۶/۶۷ درصد)، ۴ نفر (۶/۶۷ درصد)، ۱۵ نفر (۲۵ درصد) درصد، ۱۴ نفر (۲۳/۳۳ درصد) و ۱۱ نفر (۱۸/۳۳ درصد) بود. در گروه خانه دار ۱۵ نفر (۲۵ درصد)، ۵ نفر (۸/۳۳ درصد)، ۱۷ نفر (۲۸/۳۳ درصد)، ۱۳ نفر (۲۰ درصد) و ۱۰ نفر (۱۶/۶۷ درصد) بود. در گروه شاغل ۲۱ نفر (۳۵ درصد) تا ۲۵ سال، ۱۵ نفر (۲۵ درصد) تا ۳۱ سال، ۱۴ نفر (۲۳/۳۳ درصد) تا ۳۷ سال و ۱۰ نفر (۱۶/۶۷ درصد) تا ۴۳ سال به بالا بود. ۱۹ نفر (۳۱/۶۷ درصد) تا ۲۵ سال، ۱۸ نفر (۳۰ درصد) تا ۲۶ سال، ۱۲ نفر (۲۰ درصد) تا ۳۷ سال و ۱۱ نفر (۱۸/۳۳ درصد) تا ۴۳ سال به بالا بود.

¹. Raimule & Bhawalkar

². Chai, Li, Ye, Li & Lin

³. Rosenberg Self-Esteem Scale (RSES)

⁴. Nash, Lea, Davies & Yogeewaran

⁵. Li, Han, Wang, Sun & Cheng

⁶. Maricuțoiu, Payne & Iliescu

جدول ۱. میانگین، انحراف معیار، حداقل و حداکثر سبک های اسنادی، شادکامی و عزت نفس

متغیرهای وابسته				زنان شاغل			زنان خانه دار		
حداقل	حداکثر	میانگین	انحراف معیار	حداقل	حداکثر	میانگین	انحراف معیار	حداقل	انحراف معیار
۸	۱۲	۱۰/۳۰	۱/۲۵۲	۱۰	۱۲	۱۰/۸۰	۰/۷۸۹	وقایع منفی - درونی/بیرونی	
۷	۱۳	۱۰/۱۰	۱/۵۹۵	۹	۱۳	۱۰/۶۰	۱/۰۷۵	وقایع منفی - پایدار/ناپایدار	
۷	۱۲	۹/۷۰	۱/۴۹۴	۸	۱۲	۹/۹۰	۱/۱۹۷	وقایع منفی - خاص/کلی	
۱۲	۱۶	۱۳/۴۰	۱/۳۵۰	۱۲	۱۶	۱۲/۸۰	۰/۷۸۹	وقایع مثبت - درونی/بیرونی	
۱۰	۱۳	۱۱/۵۰	۱/۰۸۰	۱۰	۱۳	۱۱/۶۰	۱/۰۷۵	وقایع مثبت - پایدار/ناپایدار	
۱۰	۱۳	۱۱/۵۰	۱/۰۸۰	۱۰	۱۴	۱۱/۴۰	۱/۳۵۰	وقایع مثبت - خاص/کلی	
۱۵	۲۱	۱۸/۲۰	۲/۰۴۴	۱۰	۱۶	۱۳/۰۰	۲/۱۶۰	شادکامی - رضایت از زندگی	
۱۳	۲۰	۱۶/۰۰	۲/۴۰۴	۹	۱۴	۱۱/۵۰	۱/۴۳۴	شادکامی - حرمت خود	
۱۱	۱۴	۱۲/۱۰	۰/۹۹۴	۸	۱۲	۹/۸۰	۱/۳۱۷	شادکامی - بهزیستی فاعلی	
۸	۱۲	۹/۹۰	۱/۳۷۰	۶	۱۰	۸/۳۰	۱/۱۶۰	شادکامی - رضایت خاطر	
۴	۸	۶/۸۰	۱/۲۲۹	۳	۹	۵/۱۰	۱/۱۳۲	شادکامی - خلق مثبت	
۱۷	۲۳	۲۰/۱۰	۲/۰۲۵	۱۲	۲۱	۱۶/۹۰	۳/۲۱۳	عزت نفس - صلاحیت شخصی	
۱۰	۱۴	۱۱/۸۰	۱/۲۲۹	۸	۱۰	۹/۱۰	۰/۷۳۸	عزت نفس - رضامندی از خود	

جدول ۱- میانگین، انحراف معیار، حداقل و حداکثر سبک های اسنادی، شادکامی و عزت نفس زنان شاغل و خانه دار را نشان می دهد. در ادامه برای بررسی تفاوت بین شادکامی و عزت نفس در زنان شاغل و خانه دار از تحلیل کوواریانس چندمتغیره استفاده شده است که نتایج در جدول ۲ و ۳ آمده است.

جدول ۲. خلاصه آزمون های چندمتغیری سبک های اسنادی

آزمون های چندمتغیره	مقادیر	آماره F	معنی داری	اندازه اثر	توان آماری
ردگیری پیلائی	۰/۸۳۹	۷/۱۳۰	۰/۰۱۲	۰/۸۳۹	۰/۹۲۵
ویلکز لامبدا	۰/۰۶۱	۷/۱۳۰	۰/۰۱۲	۰/۸۳۹	۰/۹۲۵
ردگیری هوتلینگ	۱۵/۴۴۸	۷/۱۳۰	۰/۰۱۲	۰/۸۳۹	۰/۹۲۵
بزرگترین ریشه روی	۱۵/۴۴۸	۷/۱۳۰	۰/۰۱۲	۰/۸۳۹	۰/۹۲۵

با توجه به جدول ۳- مقدار آزمون های چندگانه به ویژه ویلکز لامبدا (۰/۸۲۸) و F محاسبه شده (۰/۴۰۵) می توان فرض صفر را تأیید کرد. به عبارت دیگر در دو زنان شاغل و خانه دار در متغیر جدیدی که از ترکیب خطی به عنوان متغیرهای وابسته حاصل شده تفاوت معنی داری وجود ندارد. در ادامه اثرات بین آزمودنی متغیرهای پژوهش به صورت تفکیکی در جدول ۳- آمده است.

جدول ۳. نتایج بین آزمودنی با استفاده از تحلیل واریانس چندمتغیره سبک های اسنادی، شادکامی و عزت نفس

متغیرهای وابسته	مجموع مجذورات	درجه آزادی	آماره F	معنی داری	اندازه اثر	توان آماری
وقایع منفی - درونی/بیرونی	۱/۲۵۰	۱	۱/۱۴۲	۰/۲۹۹	۰/۰۶۰	۰/۱۷۳
وقایع منفی - پایدار/ناپایدار	۱/۲۵۰	۱	۰/۶۷۶	۰/۴۲۲	۰/۰۳۶	۰/۱۲۲
وقایع منفی - خاص/کلی	۰/۲۰۰	۱	۰/۱۰۹	۰/۷۴۵	۰/۰۰۶	۰/۰۶۱
وقایع مثبت - درونی/بیرونی	۱/۸۰۰	۱	۱/۴۷۳	۰/۲۴۱	۰/۰۷۶	۰/۲۱۰
وقایع مثبت - پایدار/ناپایدار	۰/۰۵۰	۱	۰/۰۴۳	۰/۸۳۸	۰/۰۰۲	۰/۰۵۴
وقایع مثبت - خاص/کلی	۰/۰۵۰	۱	۰/۰۳۳	۰/۸۵۷	۰/۰۰۲	۰/۰۵۳
شادکامی - رضایت از زندگی	۱۳۵/۲۰۰	۱	۳۰/۵۷۳	۰/۰۰۱	۰/۶۲۹	۰/۹۹۹
شادکامی - حرمت خود	۱۰۱/۲۵۰	۱	۲۵/۸۵۱	۰/۰۰۱	۰/۵۹۰	۰/۹۹۸
شادکامی - بهزیستی فاعلی	۲۶/۴۵۰	۱	۱۹/۴۳۳	۰/۰۰۱	۰/۵۱۹	۰/۹۸۶
شادکامی - رضایت خاطر	۱۲/۸۰۰	۱	۷/۹۴۵	۰/۰۱۱	۰/۳۰۶	۰/۷۶۰
شادکامی - خلق مثبت	۱۴/۴۵۰	۱	۴/۷۷۲	۰/۰۴۲	۰/۲۱۰	۰/۵۴۳
عزت نفس - صلاحیت شخصی	۵۱/۲۰۰	۱	۷/۱۰۰	۰/۰۱۶	۰/۲۸۳	۰/۷۱۲
عزت نفس - رضامندی از خود	۳۶/۴۵۰	۱	۳۵/۴۶۵	۰/۰۰۱	۰/۶۶۳	۰/۹۹۹

نتایج جدول ۳- نشان داد که بین سبک های اسنادی در زنان شاغل و خانه دار تفاوت معناداری وجود ندارد. بین شادکامی و عزت نفس در زنان شاغل و خانه دار تفاوت معناداری وجود دارد. به طوری که سبک های اسنادی زنان شاغل و خانه دار یکسان است اما شادکامی و عزت نفس زنان شاغل بیشتر از زنان خانه دار است.

بحث و نتیجه گیری

نتایج نشان داد که بین سبک های اسنادی در زنان شاغل و خانه دار تفاوت معناداری وجود ندارد. در پیشینه پژوهش در داخل و خارج از ایران نتیجه ای که نشان دهد بین سبک های اسنادی در زنان شاغل و خانه دار تفاوت وجود دارد یافت نشد، لذا همسویی و ناهمسویی این نتیجه به دست آمده با نتایج تحقیقات قبلی مشخص نیست. در تبیین این نتیجه به دست آمده می توان گفت که ما معمولاً می خواهیم مطالبی درباره صفات پایدار افراد بدانیم، درواقع مایلیم علل اصلی رفتار آن ها را درک کنیم، یعنی می خواهیم دقیقاً بدانیم، چرا افراد تحت شرایط معینی به شیوه خاصی رفتار می کنند. فرایندی که از طریق آن می کوشیم به چنین اطلاعاتی دست یابیم، اسناد است. در روند فعالیت های معطوف به موفقیت، عوامل چهارگانه توانایی، کوشش، شانس و دشواری تکلیف را مؤثر می دانند. عوامل چهارگانه علی را می توان بر اساس مسند مهارگذاری و پایایی متغیرها طبقه بندی نمود. منظور از مسند مهارگذاری این است که جایگاه مهار متغیرها در کجا قرار دارد، یعنی درونی است یا بیرونی. عاملی درونی است که مهار آن در اختیار فرد باشد و برعکس، عاملی بیرونی است که فرد نتواند آن را مهار کند. پایایی متغیرها بدین معناست که متغیرها پایدارند یا ناپایدار. می توان توانایی و کوشش را به عنوان عوامل پایدار و ناپایدار طبقه بندی کرد (تغییرات گذرا برای هر دو عامل ممکن است). همچنین عوامل بیرونی نیز قابل مهارند؛ اگرچه از نظر عمل کنندگان، عوامل بیرونی غالب با غیرقابل مهار به شمار می آیند. افزون بر این، تفاوت بین توانایی و

کوشش بر مبنای پایداری متفاوت آن‌ها کافی به نظر نمی‌رسد، زیرا این واقعیت در نظر گرفته نمی‌شود که توانایی در مهار اراده قرار ندارد؛ درحالی‌که کوشش به‌عنوان عامل قابل‌مهار تلقی می‌شود. باوجوداین تفاوت‌ها، اسناد به هر یک از این عوامل واکنش عاطفی متفاوتی خواهد داشت. درمجموع می‌توان گفت در زمینه فعالیت‌های معطوف به موفقیت، پیشرفت و رویدادهای خوشایند در زندگی همه انسان‌ها بدون استثنا از الگوهای اسناد استفاده می‌کنند. حتی کوچک‌ترین موفقیت‌ها و بزرگترین موفقیت‌ها در زندگی انسان‌ها شامل آن می‌شود که افراد این موفقیت‌ها و شکست‌ها خود را به عوامل درونی یا بیرونی، پایدار یا ناپایدار و کلی یا اختصاصی نسبت دهند. این فرآیند اسناد دهی نمی‌تواند متأثر از شغل افراد باشد و یا اینکه گفت فردی که شغل است از فرآیندهای اسناد دهی استفاده می‌کنند یا افرادی که شاغل نیستند از این الگوهای اسنادی استفاده نمی‌کنند. لذا استفاده از الگوهای اسنادی شامل تمامی افراد می‌شود و در تمام موقعیت‌های زندگی خود از آن استفاده می‌کنند. این یک دلیل منطقی است برای اینکه گفته شود چرا بین سبک‌های اسنادی زنان شاغل و خانه‌دار تفاوت وجود ندارد.

نتایج نشان داد که بین ابعاد شادکامی در زنان شاغل و خانه‌دار تفاوت معناداری دارد. لذا می‌توان گفت شادکامی در زنان شاغل بیشتر از زنان خانه‌دار است. بر این اساس فرضیه دوم پژوهش مبنی بر اینکه بین مؤلفه‌های شادکامی در زنان شاغل و خانه‌دار تفاوت وجود دارد تأیید شد. نتیجه‌ای همسو با نتیجه به‌دست‌آمده وجود ندارد. در تبیین این نتیجه به‌دست‌آمده می‌توان گفت که امروزه به دلیل تغییر شرایط اجتماعی و اقتصادی، شاهد افزایش روند اشتغال زنان می‌باشیم. گرایش زن به‌سوی اشتغال بیش از همه بر خانواده اثر می‌نهد و روابط زن و شوهر و فرزندان را دگرگون می‌سازد و این امر همواره موردتوجه صاحب‌نظرانی بوده است که اشتغال زن را از دیدگاه جامعه‌شناسی بررسی کرده‌اند. امروزه شاغل بودن زنان یکی از مسائلی است که در اجتماع مطرح است. زنان به علل گوناگون به کار روی می‌آورند و حتی علاوه بر مسئولیت خود در خانه و تربیت فرزندان، مسئولیت‌های اجتماعی را نیز پذیرا شده‌اند. در اینجا است که ما با قشری اجتماعی به‌عنوان زنان شاغل روبرو هستیم. افرادی که در دو جبهه مهم، یعنی جامعه و خانواده مشغول خدمت و انجام‌وظیفه می‌باشند. با تغییر شرایط اقتصادی و اجتماعی و پیچیده‌تر شدن تقسیم‌کار، امروزه زنان علاوه بر ایفای نقش در خانواده، پذیرای مسئولیت‌های عمده‌تری نظیر اشتغال در بیرون از خانه می‌باشند. باوجود این که زنان ایرانی به شکل‌های مختلف سعی در بروز خلاقیت و نشان دادن توانمندی‌های خود در عرصه‌های مختلف اقتصادی و اجتماعی دارند (تقوی، صباغ و نصیری، ۱۳۹۰). لذا زنانی که بیرون از خانه مشغول کار هستند، این عرصه برای آن‌ها فراهم می‌شود که توانمندی‌ها و استعدادهای خود را در مشاغل مختلف نشان دهند و در زمینه‌های گوناگون مسئولیت قبول کنند، این پویایی و قبول مسئولیت در آن‌ها خود باعث داشتن روحیه شاداب‌تری در آن‌ها می‌شود. این یک دلیل منطقی است برای اینکه گفته شود چرا بین شادکامی زنان شاغل و خانه‌دار تفاوت وجود دارد و شادکامی زنان شاغل بیشتر از زنان خانه‌دار است.

نتایج نشان داد که بین ابعاد عزت نفس در زنان شاغل و خانه‌دار تفاوت معناداری دارد. لذا می‌توان گفت مؤلفه‌های عزت نفس در زنان شاغل بیشتر از زنان خانه‌دار است. بر این اساس فرضیه سوم پژوهش مبنی بر اینکه بین مؤلفه‌های عزت نفس در زنان شاغل و خانه‌دار تفاوت وجود دارد تأیید شد. این نتیجه به‌دست‌آمده با نتایج تحقیق حیاتی و شریفی (۱۳۹۵) همسویی دارد. تبیین این نتیجه به‌دست‌آمده می‌توان گفت که خانواده چیزی بیش از مجموعه افرادی است که در یک فضای مادی و روانی به سر می‌برند. یک نظام

اجتماعی و طبیعی است که ویژگی های خاص خود را دارد. این نظام از یک ساختار منظم و قدرتمند برخوردار بوده، صورت های پیچیده ای از پیام رسانی های آشکار و نهان را به وجود آورده و روش های مذاکره و مسئله گشایی متنوعی را در اختیار دارد. رابطه اعضای این خرده فرهنگ، رابطه ای عمیق و چندلایه است که عمدتاً بر اساس تاریخچه مشترک، ادراک ها و فرض های مشترک و درونی شده راجع به جهان و اهداف مشترک بنا شده است. همچنین مفهوم خانواده و ارزش این نهاد اجتماعی برای هر دولت و جامعه ای اساس کار تلقی می شود و هر جامعه متناسب با ارزش های خود ابتدا به سراغ خانواده می رود تا از درون آن، شهروندان آتی خویش را پروراند. لذا اشتغال زنان در فعالیت های اقتصادی در چند دهه گذشته و به ویژه در جامعه شهری بسیاری از کشورها از اهمیتی ویژه برخوردار است (ساروخانی و گودرزی، ۱۳۸۸). زنانی که در دو جبهه مهم یعنی جامعه و خانواده مشغول خدمت و انجام وظیفه می باشند، می خواهند نقش تازه ای در جامعه ای داشته باشند که کلیشه غالب در آن برای زنان، نقش همسری-مادری است. اشتغال زنان باعث می شود تقسیم کار در خانواده مشارکتی انجام شود و این باور که تقسیم کار در خانواده بر اساس جنسیت صورت می گیرد، کمی متعادل تر بشود، به نحوی که همسران زنان شاغل در اموری که مربوط به زنان است وارد شده و همکاری و همیاری دارند. شوهرانی که در کارهای خانه داری و مراقبت از فرزندان مشارکت کنند فشار مضاعف بر همسر را در ایفای موازی نقش کاری و خانوادگی می کاهند. اشتغال برای زنان عزت به نفس به همراه خواهد داشت. یکی از عوامل تأثیرگذار به شیوه اعمال قدرت، درآمد و دارایی زنان است. هنگامی که زنان منابع ارزشمندی در اختیار داشته باشند احتمال دارد که قدرتی نزدیک و برابر باهم داشته باشند، این زنان به صورت رودررو اعمال قدرت کنند و از طریق گفتگو، بحث و مذاکره تنش ها را رفع کنند. لذا این یک دلیل منطقی است برای اینکه گفته شود چرا بین عزت نفس زنان شاغل و خانه دار تفاوت وجود دارد و عزت نفس زنان شاغل بیشتر از زنان خانه دار است.

همکاری نامناسب برخی از زنان شاغل و خانه دار که محقق جهت جلوگیری از آسیب و خطا به نتایج تحقیق به آنان درباره تحقیق و محرمانه بودن اطلاعات آنان گفتگو کرده و فرصت کافی جهت پاسخگویی به سوالات در اختیار آن ها قرار داد. از آنجاکه پژوهش حاضر در میان زنان شاغل و خانه دار شهر تهران صورت گرفته در خصوص تعمیم نتایج بایستی با احتیاط عمل شود و از تعمیم نتایج به سایر جوامع در سایر شهرها خودداری شود. این پژوهش می تواند هم به صورت کمی و کیفی (ترکیبی) انجام شود، اما به دلیل نبود شرایط مصاحبه این امکان در پژوهش حاضر مهیا نبود و یکی از موانع و محدودیت های پژوهش این مورد بود. از آنجایی که این پژوهش در میان زنان شاغل و خانه دار شهر تهران انجام شده است، لذا برای تعمیم پذیری بیشتر نتایج پیشنهاد می شود پژوهش های مشابه بر روی زنان شاغل و خانه دار شهر تهران در دیگر شهرها و فرهنگ های دیگر انجام شود تا نتایج پژوهش ها باهم قابل مقایسه باشد. پیشنهاد می شود که زنان شاغل و خانه دار شهر تهران از لحاظ متغیرهای دیگری مانند کیفیت زندگی، رضایت زناشویی، تعارضات زناشویی و غیره مقایسه شوند. در پژوهش های آینده از طرح های ترکیبی (کیفی و کمی)، حجم نمونه بالاتر و روش های پیچیده تر آماری که امکان تحلیل عمیق تر و نتیجه گیری بهتر را فراهم می کنند، استفاده شود. با مطالعاتی از طریق مصاحبه می توان به مشکلات و محاسن اشتغال زنان در بیرون از خانه دست خواهد یافت. لذا پیشنهاد می شود پژوهش های کیفی بیشتری در این زمینه انجام شود. داشتن یک شغل مناسب برای زنان باعث می شود زنان بتوانند راحت تر با مشکلات زندگی و جامعه انطباق یابند، با

محیط اجتماع خودسازگار شوند، میزان مشارکت خود را در جامعه افزایش دهند و با پذیرش خود در اجتماع نقش پررنگ و مهم‌تری در اجتماع ایفا کنند. زنان با اشتغال به عزت نفس بیشتری دست می‌یابند و با این استقلال مالی انگیزه بیشتری برای حضور در جامعه دارند؛ بنابر نتایج این پژوهش مسئولان باید نگرانی بیش‌تری در مورد اشتغال زنان و به‌کارگیری آن‌ها در زمینه‌های شغلی مختلف در کنار مردان داشته باشند و با توجه به این‌که زنان نقشی مهم در خانواده و جامعه دارند و تربیت‌کنندگان نسل بعدی جامعه می‌باشند، لذا توجه به زندگی شغلی آن‌ها می‌تواند نتایج خوبی برای جامعه داشته باشد. بزرگترین مشکل کار زنان را نگهداری از فرزندان عنوان شده است. برای حل این مشکل لازم است مهدکودک‌ها دست‌کم در نزدیکی محل کار زنان ساخته شود. همچنین در جهت رفع مشکلات زنان خانه‌دار، با بها دادن به کار خانگی و توسعه کارهای صنعتی بزرگ و تجزیه آن به کارهایی که بتوان در منزل انجام داد تا هرچه بیشتر زنان خانه‌دار هم بتوانند از مزایای اشتغال به ویژه برای بهبود یافتن سطح شادکامی و ارتقاء میزان عزت نفس آن‌ها گام‌های مؤثری برداشته شود.

منابع

- احراری، عمادالدین؛ نجفی، محمود؛ و محمدی‌فر، محمد. (۱۳۹۷). رابطه هوش هیجانی و پیشرفت تحصیلی: نقش واسطه‌ای حرمت خود و حمایت اجتماعی. *مجله علمی و پژوهشی مطالعات روانشناسی تربیتی*، ۱۵ (۳۰)، ۱-۲۸.
- آخوند فیض، لیدا؛ و ذکائی، محمد سعید. (۱۳۹۵). تحول معنای شادی در گذار دوره زندگی: پژوهشی در میان زنان شهر کرمان. *برنامه ریزی رفاه و توسعه اجتماعی*، ۱ (۲۹)، ۱-۴۱.
- پورشریفی، حمید؛ حبیبی، مجتبی؛ زرانی، فریبا؛ عاشوری، احمد؛ حفاظی، میترا؛ حاجبی، احمد؛ و ابوله‌ری، جعفر. (۱۳۹۱). نقش افسردگی، استرس، شادکامی و حمایت اجتماعی در شناسایی افکار خودکشی دانشجویان. *مجله روانپزشکی و روانشناسی بالینی ایران*، ۱۸ (۲)، ۹۹-۱۰۷.
- تقوی، نعمت‌الله؛ صباغ، صمد؛ و نصیری، حسام. (۱۳۹۰). مقایسه سازگاری زناشویی زنان شاغل و غیرشاغل و عوامل مرتبط با آن در شهر مهاباد. *مطالعات جامعه‌شناسی*، ۳ (۹)، ۵۳-۶۸.
- حسینی‌نثار، مجید؛ و شب افروزان، صغری. (۱۳۹۵). بررسی احساس شادکامی و عوامل مؤثر بر آن در بین مددجویان بهزیستی شهرستان رشت. *مدیریت فرهنگی*، ۹ (۳۰)، ۱-۱۴.
- حیاتی، مژگان؛ و شریفی، هیرو. (۱۳۹۵). بررسی مقایسه‌ای میزان عزت نفس در زنان شاغل و خانه‌دار. *کنفرانس ملی دانش و فناوری روانشناسی، علوم تربیتی و جامع روانشناسی ایران*.
- خضری، سیده خدیجه؛ و ارجمند سیاهپوش، اسحق. (۱۳۹۳). مقایسه میزان رضایت از زندگی زناشویی زنان شاغل و خانه‌دار و عوامل مؤثر بر آن در شهر ایزد. *مطالعات توسعه اجتماعی ایران*، ۶ (۴)، ۹۷-۱۰۵.
- ساروخانی، باقر؛ و گودرزی، ثریا. (۱۳۸۸). اثرات اشتغال زنان بر خانواده (تحقیقی در بین زنان شاغل و متأهل وزارت کار و امور اجتماعی). *مجله مطالعات توسعه اجتماعی ایران*، ۲ (۱)، ۵۱-۷۸.

- شهسوار، ربابه؛ غفاری، مجید؛ و مختوم نژاد، راضیه. (۱۳۹۷). نقش واسطه‌ای سختکوشی روانشناختی و حمایت اجتماعی ادراک شده در رابطه هوش معنوی و شادکامی در زنان سالمند. *سالنامه‌شناسی*، ۲(۴)، ۲۱-۱۱.
- صلیبی، ژاسنت؛ و دُری، فاطمه. (۱۳۹۷). رابطه بین ویژگی‌های شخصیتی و حمایت بین فردی با شادکامی در میان دانشجویان زن مقطع کارشناسی ارشد دانشگاه آزاد واحد علوم تحقیقات ساوه. *پژوهشنامه زنان*، ۹(۲۳)، ۱۸۱-۱۹۸.
- فرشپاف، فرناز؛ و معبودی، ژاله. (۱۳۹۵). رابطه‌ی فرسودگی شغلی و سبک‌های اسنادی در معلمان کودکان استثنایی شهر ارومیه. *دومین کنفرانس بین‌المللی پژوهش‌های نوین در حوزه علوم تربیتی و روانشناسی و مطالعات اجتماعی ایران*.
- منصف، علی؛ حسین نژاد، علی عباس؛ عیدی، حسین؛ و شعبانی بهار، غلامرضا. (۱۳۹۴). بررسی رابطه عزت‌نفس و توسعه سازمانی با رضایت شغلی معلمان تربیت بدنی شهر کرمانشاه. *مدیریت منابع انسانی در ورزش*، ۳(۱)، ۱۲-۱.
- نصیری، فرزاد؛ نصیری، سامان؛ بخشی پور رودسری، عباس. (۱۳۹۳). پیش‌بینی گرایش به مصرف مواد بر اساس عزت‌نفس و مؤلفه‌های هوش هیجانی. *فصلنامه اعتیادپژوهی*، ۱(۳۱)، ۱۴۶-۱۳۵.
- هاشمی چلیچه، سمیه؛ هاشمی؛ زهرا؛ و نقش، زهرا. (۱۳۹۷). نقش واسطه‌ای هیجان‌های پیشرفت در رابطه میان سبک‌های اسنادی و ارزش تکلیف با فرسودگی تحصیلی. *فصلنامه فرهنگ مشاوره و روان درمانی*، ۹(۳۴)، ۱۴۰-۱۱۹.
- Adamson, J., Ozenc, C., Baillie, C., & Tchanturia, K. (2019). Self-Esteem Group: Useful Intervention for Inpatients with Anorexia Nervosa?. *Brain sciences*, 9(1), 12.
- Eklund, M., Bäckström, M., & Hansson, L. (2018). Psychometric evaluation of the Swedish version of Rosenberg's self-esteem scale. *Nordic journal of psychiatry*, 72(5), 1-7.
- Li, J., Han, X., Wang, W., Sun, G., & Cheng, Z. (2018). How social support influences university students' academic achievement and emotional exhaustion: The mediating role of self-esteem. *Learning and Individual Differences*, 61, 120-126.
- Maricuțoiu, L. P., Payne, B. K., & Iliescu, D. (2019). It works both ways. Enhancing explicit self-esteem using the self-reference task. *Journal of Experimental Social Psychology*, 80, 8-16.
- Mendonca, C., Shrivastava, A., & Pietschnig, J. (2018). The effect of adaptive capacity, culture and employment status on happiness among married expatriate women residing in Dubai. *Current Psychology*, 1-9.
- Nash, K., Lea, J. M., Davies, T., & Yogeewaran, K. (2018). The bionic blues: Robot rejection lowers self-esteem. *Computers in Human Behavior*, 78, 59-63.
- Raimule, M., & Bhawalkar, J. S. (2017). A comparative assessment of emotional intelligences and happiness index among normal sighted and visually impaired students. *International Journal Of Community Medicine And Public Health*, 2(4), 431-434.
- Rosenberg, M. (1965). *Society and the adolescent self-image*. Princeton, NJ: Princeton University Press.
- Smink, F. R., Van Hoeken, D., Dijkstra, J. K., Deen, M., Oldehinkel, A. J., & Hoek, H. W. (2018). Self-esteem and peer-perceived social status in early adolescence and prediction of

eating pathology in young adulthood. *International Journal of Eating Disorders*, 51(1), 852-862.

- Vrabel, J. K., Zeigler-Hill, V., & Southard, A. C. (2018). Self-esteem and envy: Is state self-esteem instability associated with the benign and malicious forms of envy?. *Personality and Individual Differences*, 123, 100-104.

مجله پیشرفت های نوین در علوم رفتاری

The comparison of attributional styles, happiness and self-esteem in women employed and housewives

Abstract

The given the important role of women in society and the family, present study aimed to examine comparison of attributional styles, happiness and self-esteem in women employed and housewives. The study was a causal-comparative research. In this research, a total of participants including 120 women referring to neighborhoods district 3 Tehran and sampling convenience employed (60 people) and housewives (60 people) were selected by convenience sampling. The instruments used in this study consisted of the attributional style questionnaire Peterson, Semmel, Von Baeyer, Abramson, Metalsky & Seligman (1982), oxford happiness questionnaire of Hills & Argyle (2002) and self-esteem scale of Rosenberg (1965). Data were collected and the results were analyzed using multivariable analyze of variance. The results of multivariate analysis of variance showed significant differences between happiness and self-esteem in women employed and housewives. Also, not significant differences attributional styles in women employed and housewives. The women employed had the most ability in happiness and self-esteem. Research findings indicate that employed affects the happiness and self-esteem.

Keywords: attributional styles, happiness, self-esteem.